

Oya Baydar'ın Köpekli Çocuklar Gecesi Adlı Romanı Üzerine Ekoeleştirel Bir Okuma

DR. ZEHRA ERGEÇ*

Öz

Endüstri ve sanayinin büyümesiyle birlikte doğaya tüketim malzemesi gözüyle bakan insanlar, bilim ve teknolojideki gelişmelerin hız kazanmasına paralel olarak doğayı kendi arzuları doğrultusunda şekillendirmeye başlar ve doğa üzerinde günden güne artan bir hâkimiyet kurar. Endüstriyel gelişimin sebep olduğu olumsuz sonuçlarla birlikte artan ekolojik sorunlar, küresel bir tehdit hâlini almaya başlar. Doğadaki tahribat ve bu tahribatın doğurduğu sonuçlar bütün canlıların yaşamına sosyal, kültürel, ekonomik açıdan olumsuz etki eder. Bu etkiler, ekolojik benlik yaratma ve ekolojik farkındalık oluşturma ihtiyacını doğurur. Ekolojik bilinç oluşturma çabaları, biyoloji, tıp, fizik, zooloji, sosyoloji, antropoloji, edebiyat ve kültür araştırmaları gibi alanlarda kendisini göstermeye başlar ve bu alanlardaki çalışmalar gün geçtikçe artar. Edebiyat alanında ekolojik farkındalık yaratmaya yoğunlaşan yöntem ise ekoeleştiri kuramıdır. Ekoeleştirel kuram, edebî metinlere insan merkezli değil doğa merkezli bir anlayışla yaklaşır.

Oya Baydar'ın *Köpekli Çocuklar Gecesi* (2019) adlı romanı ekolojik bir distopyadır. Çalışmada, söz konusu eser, ekoeleştiri kuramının ilkeleri doğrultusunda incelendi ve yazarın doğa- insan ilişkisini ele alış biçimi ortaya konuldu.

Anahtar sözcükler: *Köpekli Çocuklar Gecesi*, Roman, Eko-eleştiri, Distopya

AN ECO-CRITICAL READING OF OYA BAYDAR'S NOVEL KÖPEKLİ ÇOCUKLAR GECESİ

Abstract

With the growth of the industry, human beings, who see nature as a consumption material, begin to shape it in line with their desires in parallel with the acceleration of the developments in science and technology, and establish an increasing domination over nature. Increasing ecological problems with negative consequences caused by industrial development begin to become a global threat. Destruction in nature and the consequences of this destruction have a negative impact on the life of all living creatures socially, culturally and economically. These effects give rise to the need to create the ecological self and awareness. Efforts to create ecological awareness begin to show itself in fields such as biology, medicine, physics, zoology, sociology, anthropology, literature and cultural research, and the studies in these fields are increasing day by day. The method focusing on creating ecological awareness in the field of literature is the theory of eco-criticism. Eco-critical theory approaches literary texts with a nature-oriented approach, not a human-centered.

* Kilis 7 Aralık Ün. Fen Edebiyat Fak. ergec_zehra@hotmail.com, orcid.org/ 0000-0002-6949-9124

Gönderim tarihi: 16.04.2020

Kabul tarihi: 10.05.2020

Oya Baydar's novel *Köpekli Çocuklar Gecesi* (2019) is an ecological dystopia. In the study, the mentioned text was examined in line with the principles of the eco-criticism theory and the way that the author handles the nature-human relationship was revealed.

Keywords: *Köpekli Çocuklar Gecesi*, Novel, Eco-criticism, Dystopia

GİRİŞ

İnsanoğlu, içinde bulunduğu çevreyi muhtelif sebeplerle dönüştürür, tahrip eder ve neticesinde doğada olumsuz bazı değişiklikler ortaya çıkar. Endüstriyel gelişime paralel olarak tarım alanlarından çok fabrikaların önem kazanması, üretim maliyetlerinin düşürülmeye çalışılması, motorlu araç üretiminin hızlanması, bilinçsiz tüketim, plansız nüfus artışı gibi nedenlerden dolayı doğa- insan arasındaki ilişki çıkmaza girer. Kapitalizmin sermayeye sunduğu doğal kaynakların bilinçsizce kullanımı gün geçtikçe artan ekolojik sorunları da beraberinde getirir. Hem sorunun parçası hem çözümü olan insanoğlu, ekolojik meselelere çözüm bulmaya çalışır. Olumsuz çevre sorunlarını ve etkilerini en aza indirmek, ekolojik dengeyi sağlamak için birtakım önlemler alınmaya başlanır. Yeşil ve ağaçlık bölgelerin koruma altına alınması, avlanma yasaklarının konması, geri dönüşüm projelerinin desteklenmesi, doğadaki çeşitliliğin korunmaya çalışılması ve sürdürülebilir enerji kaynaklarının kullanılmasının teşvik edilmesi gibi önlemlerle ekolojik bilinçlenmenin artmasını sağlayacak adımlar atılır.

Çevre ve doğaya verilen zararların en aza indirgenmesine yönelik çarelerin aranması pek çok alana tesir eder. Bu konudaki sorunlara çözüm getirebilecek uygulamalar sosyal, siyasi, kültürel, felsefe, güzel sanatlar, edebiyat gibi çeşitli alanlarda karşımıza çıkar. Doğadaki kaynakların bilinçsizce tahrip edilmesi sonucu oluşan kayıpların en aza indirilmesi için yapılan çalışmalar kapsamında edebiyatın işlevi yadsınamaz bir öneme sahiptir. Ekolojik duyarlılıkla kaleme alınan edebî eserlerin okurun his ve düşünce dünyası üzerinde öğretici metinler ve salt bilimsel çalışmalardan daha etkili olabileceği savunulur. Ekolojik sorunlara ve çözüm önerilerine edebî eserlerde doğrudan ya da dolaylı olarak yer verilerek çevre bilinci oluşturulmaya ve geliştirilmeye çalışılır.

Çalışmada, Oya Baydar'ın *Köpekli Çocuklar Gecesi* (2019) adlı distopik romanı, ekoeleştirel okumaya tabi tutulacaktır. Söz konusu romanda, ekolojik felakete dayalı kötümser bir gelecek kurgusu oluşturulduğu için *distoya* kavramına değinilecek ve eserdeki ekolojiye dayalı distopik unsurlar açığa çıkarılacaktır.

EKOELEŞTİRİNİN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

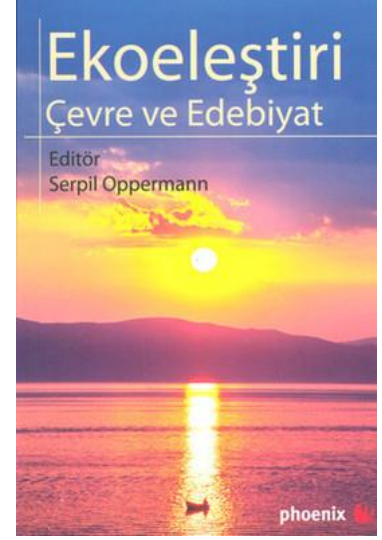
Ekoloji, canlı varlıkların hem kendi aralarındaki ilişkilerini hem de çevreyle olan etkileşimini inceleyen bilim dalıdır. Ekoloji terimi ilk olarak 1866 yılında Alman biyolog ve filozof Ernst Haeckel tarafından kullanılır. Kökeni Yunanca olan ekoloji, "oikos" (yer, ev, yakın çevre) ve "logia" (bilgi) kelimelerinin bir araya gelmesiyle türetilir (Keleş-Hamamcı, 1993, s. 34). Ekokurgu ifadesi, ilk kez 1971 yılında John Studler hazırladığı antolojide kullanılır (Toska, 2017, s. 109). Ekoeleştiri terimi ise ilk defa 1978 yılında William Ruekert tarafından yayınlanan "Literature and Ecology" başlıklı makalede görülmektedir (Oppermann, 2012, s. 10). 19. yüzyılda Edward Abbey, Gilbert

White, Henry David Thoreau, John Muir, Mory Austin gibi yazarlar, eserlerinde ilişkisine odaklanarak okurda doğaya dair bir farkındalık yaratma amacı güder. 20. yüzyıla gelindiğinde ise doğa ve insan arasında etik bir ilişki oluşturmayı hedefleyen yazarların sayısında bir artış görülür.¹

Ekoeleştirici, ekoloji ile edebiyat arasındaki ilişkiyi irdeleyerek edebî yapıtlarda doğa öğelerinin nasıl ele alındığını, yansıtıldığını inceleyen ve bu yolla bireylerde ekolojik bilinç oluşturmayı amaçlayan disiplinler arası bir eleştiri kuramıdır. Bu kuram, ekolojik sorunlara çözüm üretmek için yeni bakış açıları geliştiren çalışmaların ürünüdür.

Ekoeleştirici, sadece edebî eserlerde doğanın yansıtılış biçimini değil aynı zamanda “doğaya yüklenen simgesel anlamları, bu anlamların oluşturduğu düşünce kalıplarını, nehirlerin, denizlerin, toprak, bitki ve hayvan türlerinin insan kültürlerini nasıl şekillendirdiğini, dilin nasıl kullanıldığını, çevre sorunlarına nasıl yaklaşıldığını, metin içindeki değer yargılarını ve benlik kavramlarını” da inceleme altına alır (Oppermann, 2012, s. 25). Ekoeleştirici anlayış, insanın doğaya karşı yıkıcı tutumundan vazgeçerek doğayla uyum içinde ve sürdürülebilir bir yaşamı benimsemesi gerektiği bilincini yerleştirmeye çalışır.

İnsanmerkezciler, "bir çıkar çatışması durumunda, insan türüne mensup olanların çıkarlarını, insan dışında kalan varlıkların çıkarlarından üstün tutar" (Özer, 2017, s. 40). Ekoeleştirici, insan ve insan olmayan tüm toplulukların birbirleriyle olan ilişkilerini “anthropocentric” (insanmerkezciler) olmayan bir bakış açısıyla inceler (Oppermann, 2012, s. 5). Doğaya sadece insan perspektifinden bakmayı doğru bulmaz. İnsan odaklı düşünce sistemini kökünden sarsarak edebî çalışmalara yeryüzü merkezli bir yaklaşım getirir (Glotfelty, 2017, s. 37). Doğada her şey birbiriyle ilişkilidir. Ekoeleştirici anlayışa göre; doğadaki herhangi bir türün diğerine karşı üstünlüğü mümkün değildir. Ekosistemde yer alan her canlı aynı derecede öneme sahiptir. Canlılardan birindeki değişim diğerlerini derinden etkiler. Doğadaki bu dengeli uyumu bozan insanoğlu bir bakıma kendi yok oluşuna sebep olur. Edebî eserlerde doğa ile ilgili meselelerin işlenmesi, okurlarda doğa sevgisinin oluşturulması ve ekolojik farkındalık yaratılması bakımından önem taşır. Böylelikle insanın kendini doğanın bir parçası olarak görmesi ve ekosferde yer alan tüm canlıların yaşam hakkına saygı duymayı öğrenmesi hedeflenir. Doğayla insanın bütünleşmesi sağlanmak istenir. Kurgunun tesir gücünden faydalanılarak toplumun canlılara bakış açısı ve doğaya yaklaşımıyla ilgili ekolojik bilinç oluşturup tüketim alışkanlıklarını değiştirmek ve toplumu doğal kaynakları korumaya yöneltmek amaçlanır. Ekolojik sorunları merkeze alan kurmaca metinler aracılığıyla doğanın yok edilmesinin önüne geçilmek istenir. Bu tarz yapıtlar,

¹ Bu yüzyılda Aldo Leopold, Barry Lopez, Carolyn Merchant, Cary Wolfe, Edward Abbey, Henry Nash Smith, John Burroughs, Jonathan Bate, Joseph Meeker, Kate Rigby Lawrence Buell, Leo Marx, Mary Austin, Rachel Carson, Raymond Williams, Roderick Nash, Terry Tempest Williams, Timothy Morton, Ursula Heise, Wendell Berry gibi eleştirmen ve yazarlar eserlerinde doğa-insan ilişkisini kaleme alır.

insanı doğaya karşı duyarlı olmaya davet eder. Ekolojik bilinçle kaleme alınan eserler, insanı doğaya karşı olan sorumluluklarını hatırlamaya yöneltir.

DİSTOPYANIN TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Distopya kavramının tanımını yapabilmek ve özelliklerini daha iyi aktarabilmek için onun doğmasına zemin hazırlayan etmenlerin başında yer alan ütopya kavramına değinmek gerekir. Ütopya ve distopya kavramları birbirine uç noktalarda yer alsa da bu iki kavram arasında devamlı bir ilişkinin varlığından söz etmek mümkündür.

Ütopya, Eski Yunanca'da ou - (yok) ve eu - (iyi) öntakılarından türetilen (u-), yer anlamına gelen topos'un birleştirilmesiyle oluşan ve "var olmayan iyi yer" anlamını çağrıştıran bir sözcüktür. Ütopya terimi, ilk defa 1516'da Sir Thomas More tarafından adlandırılır ve betimlenir. (Kumar, 2005, s. 9). Ütopya doğrudan uygulanabilirliği pek mümkün olmayan, gerçekleştirilmesi imkânsız tasarı ve düşüncelerden oluşur. "Fakat asla basit bir hayalden ibaret değildir. Her zaman bir ayağı gerçekliğe basmaktadır" (Kumar, 2005, s. 12). Bu tarz eserlerde geleceğin inşasında pozitif yönlü bir tutum hâkimdir. Ütopyalarda gelecek kusursuz olarak hayal edilir ve tasarlanır. Bu sayede insanlara umut aşılıyarak toplumların değişmesine ve gelişmesine katkı sağlanmak istenir.

İlk kez John Stuart Mill tarafından 1868'de kullanılan distopya terimi, "gerçekleşmesi için fazla iyi" olan ütopya kavramının tam aksine "gerçekleşmesi için fazla kötü" olan karşı-ütopya anlamını karşılamak için kullanılır (Kumar, 2006, s. 172). Kelimenin kökeni eski Yunancaya dayanır. Distopya, "dus"= "zor" ve "topos"="yer" sözcüklerinden türetilen bir terimdir. Bu terim, "zor/zorlu-yer" anlamını karşılar (Sarcey 2003, s. 149). Distopyalar, mevcut düzenlere eleştiri niteliği taşır. Ütopyalara umut kaynağı olan bilim, demokrasi ve sosyalizm gibi unsurlar distopyalarda felakete sebep olan güçler hâline gelir. Distopyacılar göre demokrasi, despotizmi; bilim, barbarlığı ve akıl, akıl dışılığı üretir. (Kumar, 2006, s. 187-188). Geleceğe dair tüm umudun tükendiği noktada distopik eserler ortaya çıkar. İlk distopik eser Yevgeni Zamyatin'in 1920 yılında kaleme aldığı "Biz" (Mıy) adlı eseridir. Türk edebiyatında ise 1965'ten itibaren distopik nitelikte eserler görülmeye başlanır.²

Totaliter sisteme bir eleştiri olarak ortaya çıkan distopyalarda, muhtemel aksaklıkların doğurabileceği sonuçlar en ağır şekilde kurgulanır. Ütopyacıların yarınların daha güzel olacağına yönelik tezi, distopyacılar tarafından çürütülür. Ütopyalar, insana cenneti sunarken distopyalar, ona cehennemi gösterir. Distopik metinler, gelecekte olabilecek olumsuzluklar üzerine kurgulanır. Böyle yapıtlarda ütopyalardaki iyimser gelecek algısının aksine geleceğe dair kötücül bir tutum benimsenir. Çünkü insanın içinde var olan ve önlenemez bir kötülük kaynağı olduğunu

² Adam Şenel'in Teleandrogenos Ütopyasında Evlilik Hayatı (1968) ve Ozmos Kronos (1993), Gülten Dayıoğlu'nun Işın Çağı Çocukları (1984), Çetin Altan'ın 2027 Yılı'nın Anıları (1985), Buket Uzuner'in Balık İzlerinin Sesi (1992), Sabri Gürses'in Boşvermişler (1996), Zühdü Bayar'ın Sahte Uygarlık (1999), Alev Alatlının Kâbus (1999) ve Rüya (2001), Cem Akaş'ın Olgunluk Çağı Üçlemesi (2001), DR.'nin Yedi Uyuyanlar (2001) ve Uykusuzlar (2002), Müfit Özdeş'in Son Tiryaki (1996), Tahir Abacı'nın Adı Senfoni Kalsın'ı (2004), Burak Özdemir'in Yıl 2 bin yüz 2 (2002), Ayşe Şasa'nın Şebek Romanı (2004), Gülayşe Koçak'ın Topaç (2004), Tahsin Yücel'in Gökdelen (2006), Zülfü Livaneli'nin Son Ada (2009), Oya Baydar'ın Çöplüğün Generali (2009), Ayşe Kulin'in Tutsak Güneş (2015) gibi eserleri distopik eser kategorisinde yer alır.

düşünürler. Ütopycacı, her zaman insanın iyi yanlarını görüp bu vesileyle insanın içinde gizli olan iyi vasıflarını ortaya çıkarmaya çalışırken; distopyacı "sürekli kibir, açgözlülük ve hırs günahlarına teslim olan zayıf insani yaratıklar görür" ve bu yolla okurda farkındalık yaratmayı amaçlar. (Kumar, 2006, s. 173). Distopya, bugünün endişe veren eğilimlerinden yola çıkarak geleceğe dair kötü kehanetlerde bulunur.

Ütopik eserlerde toplumsal sistemde aksayan işleyişlere alternatif çözümler sunulurken; distopik eserlerde düzenin bozukluğu ve bu bozuk düzenin yaratacağı sorunlar gösterilir. Ütopycalar, "mutluluk için uyum gereğini vurgularken, karşı-ütopycaya uyum ve düzen adına yol açılan korku ve acıyı" anlatır (Bezel, 1984, s. 17). Distopik eserlerde terör, zulüm, fakirlik, sefalet, savaş, doğal afetler, her türlü baskı unsuru, zorbalık ve ileri teknolojinin toplum üzerinde yapacağı olumsuz koşullar yansıtılır. Gelecek korkulacak ve içinden çıkılamayacak bir atmosferle çizilir.

Siyasî, ekonomik, teknolojik, ekolojik, biyolojik olmak üzere çeşitli distopya türleri mevcuttur. Ekolojik distopyalarda, insanın doğa ile ilişkisi konu edinilir. İnsanoğlunun doğayı sömürmesinin önlenemez yıkımlara neden olması işlenir. Doğayla bağını koparan ve doğaya yabancılaşan insanoğlunun felakete sürüklenmesi, hem kendisine hem de doğadaki canlılara verdiği zararlar kötümser bir havayla anlatılır.

EKOELEŞTİRİ BAĞLAMINDA "KÖPEKLİ ÇOCUKLAR GECESİ" ROMANI

Oya Baydar'ın 2019 yılında yayınlanan *Köpekli Çocuklar Gecesi* adlı yapıtı, ekolojik bir distopyadır. Roman, "Yarının Başlangıcı", "Tufandan sonra", "Doğa adlı bir çocuk, Adam adlı bir adam", "Köpeklere ve çocuklara dair", "Gül akan dereler, kan akan sular", "Büyük kuraklık erken başladı", "Bir insan öldürmek, bir evlat yitirmek", "Umudu yüreklerinde saklayan çocuklar", "İsa'nın konuştuğu dil", "Gerçekleri açıklamak ihanettir", "İklim Çocukları Köpekli Çocuklarla buluştuğunda...", "Ada'da Kıtmir ile karşılaşma", "Taşların arasına azimli bir papatyacık", "Köpekli Çocuklar gecesi", "Yağmurlar gelince" başlıklarını taşıyan on beş bölüme ayrılır.

Köpekli Çocuklar Gecesi'nde yakın gelecekte meydana gelen büyük iklim felaketi konu edilir. Yenilenebilir enerji üzerine yapılan çalışmalar ve bu alandaki gelişmeler, Paris Anlaşması, Kyoto Protokolü, bitki ve hayvan çeşitliliği korumak için verilen uğraşlar yetersiz kalır. İnsanlık ekolojik krizi yönetmekte başarısız olur. Doğayı korumak için atılan adımlarda çok geç kalındığı için ekolojik çöküş önlenemez. Yazar, ekolojik felaketler aracılığıyla geleceğe dair kaygılar uyandırarak okuru doğa konusunda bilinçlendirmeye çalışır.

Dünya kuraklık, orman yangınları, hayvan ve bitki türlerinin azalması, buzulların erimesi, küresel ısınma gibi birtakım öncü ekolojik felaketlerden sonra hayatı felç eden büyük bir tufana maruz kalır. Tufandan sonra hiçbir eskisi gibi olmaz. Dünyanın başına gelen bu felaket, Kadın'a Nuh Tufanı'nı çağırıştırır. Romanda Tekvin'de, Kur'an-ı Kerim'de, İncil'de, destanlarda, söylencelerde geçen tufan hadiselerine metinlerarası göndermeler yapılır (Baydar, 2019, s. 18- 19). Tufan anlatılarının ortak özelliği, insanlığın cezalandırılması ve dünyanın

kötülüklerinden arınarak geriye sadece iyilerin kalacağı yeni bir dünya düzenine zemin hazırlamasıdır. Romanda tabiat da insanlığa adeta bir ceza verir. Doğa, insanoğlunun kaderinin kendine bağlı olduğunu hatırlatmak istercesine insanoğlunun tahribatlarına önce yakıp kavurarak sonra da dinmek bilmeyen yağmurlarla karşılık verir. Doğanın çılgınlığına kulaklarını tıkayan insanlık yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalır. Ekolojik yaşamı korumak için herhangi bir girişimde bulunmayan çoğunluk, doğal hayata verdiği zararların neticeleriyle yüzleşir. Dünyanın nimetlerini kötüye kullananlara; toprağı, denizi sömürenlere "günahlarının kefaretlerini " ödetmek ister (Baydar, 2019, s. 223). Tabiat, çaresiz kalan insanlığa bir ders verir. Doğaya bencilliğiyle zarar veren insan, aslında kendi yok oluşunu hazırladığını geç de olsa fark eder.

Nuh peygamber, İlahî emir doğrultusunda bir gemi inşa edip içine sığınarak tufandan korunurken putperestler tufanda yok olur. İlahî bir emri sorgusuz sualsiz yerine getirdiği için soyunu devam ettirir (Harman, 2017, s. 224- 227). Doğa dostu Kadın ve Adam da "dağın tepesinde karaya oturmuş Nuh'un Gemisi misali sığındıkları kulübede" tufandan korunup hayatta kalmayı başarır (Baydar, 2019, s. 223). Kadına göre teknolojik gelişmelerin "doğayı, insanı kemirerek akıl almaz bir hızla evreden evreye geç"mesi dünyayı yeni bir dönüşümün eşiğine sürükler (Baydar, 2019, s. 171). Yaşanan bu tufan, bir son değil yarının başlangıcı olacaktır ve yeni bir dünyanın inşasına imkân sağlayacaktır. Doğaya, bir tüketim malzemesi değil geleceğe bırakabileceğimiz en güzel hazine gözüyle bakan kişiler yok olmayacak ve yeni dünyanın inşasında görev alacaktır.

Romanda, İsveçli Greta Thunber'in başlattığı "iklim için okul grevi" protestosuna, Sınır Tanımayan Doktorlar'a, eriyen buzullarla yaşam alanlarını kaybeden kutup ayılarına, türleri yok olan hayvan türlerine, kuruyan şelalelere ve göllere, çölleşen verimli topraklara, sıra dışı iklim değişikliklerine, küresel ısınmaya, mülteci kaplarına, siber savaşlara, nükleer silah çatışmalarına gönderme yapılarak; romanın arka planı gerçekçi ve güncel bir zemine oturtulur. Böylelikle metindeki ürkütücü geleceğin gerçekleşebilme ihtimali düşündürülür.

Tufan gerçekleşmeden önce de dünyada birtakım ekolojik felaketler yaşanır. Kuzey Kutbu'nda, Himalayalar'da buzullar erimeye başlar. Güneydoğu Asya'da, Avustralya'da, Kuzeydoğu Amerika'da nedenleri çözülemeyen iklim değişiklikleri görülür (Baydar, 2019, s. 179). Ancak insanoğlu tüm bu ekolojik değişikliklere zamanla alışır. Bu öncü işaretleri göz önünde bulundurup çevresel problemlere çözüm bulmak yerine sorunları kanıksar ve neticesinde büyük tufan dünyayı yaşanamaz hâle getirir.

Baydar, iklim krizi ekseninde siyasî çıkar savaşlarını, toplumsal çatışmaları, adaletsizliği, zulmü de işler. Distopik romanlar, sistemin işleyişi ve kahraman arasındaki çatışmayı yansıtır. Bu tarz eserler, her türlü baskıya ve kısıtlamaya karşı bir başkaldırı niteliğindedir. Var olan düzenden memnun olmayan ve bunun için daha sistemli bir düzen inşa etmeyi amaçlayan ütopyaların aksine distopyalar, mevcut işleyişteki aksaklıkların ne gibi felaketler yaratacağı üzerinde durur. *Köpekli Çocuklar Gecesi* romanında da Başkan'ın ekolojik krizi dile getiren ve halkı bu konuda duyarlılığa davet eden kişileri baskılamaya

çalışmasının ve onları "hain" ilan etmesinin yol açtığı zararlar dile getirilir. İnsanlarda ekolojik bilinç uyandırmak için çalışma yapan kişiler, Başkan tarafından "ülkeye komplo kuran" "emperyalistlerin ajanı" olarak değerlendirilir. Başkan, halka seslenişlerinde "çevre felaketi senaryolarını yayan" bu kişilerin eylemlerinin cezasız kalmayacağını belirtir (Baydar, 2019, s. 191). Ancak Başkan'ın ileri sürdüğü gibi çevresel sorunlar ulusal boyutla sınırlı kalmayarak zamanla tüm dünyayı etkisi altına alır. Yazar, yönetim sistemindeki aksaklıkları ve yöneticilerin yaptığı hataların nelere yol açabileceğini yaşanan çevresel afetlerin etkileri üzerinden yansıtır. Kadın, IQ400X cihazıyla ses kaydı yaparak tüm yaşananları yarına aktarmayı ve böylelikle yöneticilerin ve halkın gelecekte bu tarz hatalara düşmelerinin önüne geçmeyi hedefler ve şu sözleri kaydeder:

"Yabancı haber ajanslarına, internet sitelerine Twitter hesaplarına, bütün özel iletişim ağlarına erişim engeli konulmuştu. (...) [M]esele sıradan vatandaşların, halk yığınlarının felaketin boyutlarının öğrenmelerini engellemektir. Bir süredir korku ve kaygı içinde suskun bekleyen kitlelerin gerçekleri öğrendiklerine sokağa dökülmesinden korkuyorlardı." (Baydar, 2019, s. 191).

Sadece Türkiye'de değil dünyadaki diğer devlet yöneticilerinin de benzer hatalara düşmelerine ve ekolojik krizi yok saymalarına değinilir: "ABD başkanı, 'Küresel ısınma diye başımın etini yiyordunuz, her yanı buz kesti' diyerek haklılığını savunuyor, bilim insanlarının hiçbir şeyden anlamadıklarını, halkı korkuya sürüklemek, anarşi çıkarmak için çalıştıklarını tekrarlayıp duruyordu." (Baydar, 2019, s. 192). Birçok devlet, sivil toplum kuruluşlarına çeşitli yasaklar koyarak, medyayı kontrol altına alarak vatandaşlarından ekolojik problemlere dair gerçekleri gizler (Baydar, 2019, s. 203). Tüm dünyayı etkisi altına alan tufan gibi bir küresel felaket gelene kadar doğanın tahribatının getirdiği işaretler konusunda halkı uyarmak ve onları bilinçlendirmek için herhangi bir çalışma yapılmaz. Kaos yaratmamak adına insanlardan gizlenen gerçekler, dünyanın ve canlıların varlığını tehdit etmeye başlar. Siyasilerin baş gösteren çevresel felaketleri dikkate almayarak dünyanın yok oluşuna zemin hazırlamaları roman boyunca eleştirel bir üslupla dile getirilir.

"KÖPEKLİ ÇOCUKLAR GECESİ" ROMANINDA EKOLOJİK BİLİNCİN ŞAHİS KADROSU EKSENİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Romanın şahıs kadrosu, genel olarak çevreye duyarlı ve doğaya zarar veren kişiler olmak üzere iki gruba ayrılabilir. Doğal yaşamı korumayı savunan grupta çevreciler, bilim adamları, sosyalistler, Umut Doğa, Köpekli Çocuklar, İklim Çocukları, Kadın, Adam ve ekolojistler yer alırken; siyasiler, rantçılar, fabrika sahipleri dünyanın karanlık geleceğine hizmet eden kesimi oluşturur. Romanda çevreyi koruma çalışmalarını baltalayan kişiler sadece olumsuz eylemleri ile kurguya dâhil edilir. Doğayı korumaya ömrünü adayan kişilere ise derinlemesine yer verilir.

Köpekli Çocuklar Gecesi romanında doğanın ve insan dışındaki canlıların sadece arka plan olarak yer almadığı, insan kadar önemli unsurlar olarak karşımıza çıktığı gözlemlenir. Kutsal kitaplarda, insanın "eşref-i mahlûkat" olduğu söylene de yazara göre "doğanın kitabında hayvanların, insanların, bütün canlıların eşit olduğu" yazılıdır (Baydar, 2019, s. 103). Eser, bu yönüyle insan merkezli değil doğa merkezli bir kurgu yapısına sahiptir.

Umut Doğa

Umut Doğa, hem taşıdığı ad hem de direnişi ile ekolojik benliği sembolize eden bir roman kahramanıdır. Kadın adlı kahramanın oğlu olarak dünyaya gelir. Umut Doğa, "doğuştan iklim çocuğu, doğuştan köpekli çocuk" olduğu için yaşlılarından farklı bir çocuktur (Baydar, 2019, s. 234 - 235). Bir botanikçi olan Kadın, eşinin çok karşı çıkmasına rağmen henüz bir çocukken Umut Doğa'ya bitkilerin Latince adlarını ezberletir. Annesi tarafından doğaya duyarlı, ekolojik bilince sahip bir birey olarak yetiştirilir. Ancak bu özellikleri zamanla onun yalnızlaşmasına sebep olur. Vicdanlı, merhametli bir insan olan Umut Doğa, inandığı ilkeler uğruna çaba harcar. Bir gün savaş bölgesindeki muhtaç, savunmasız insanlara yardım etmek için evinden ayrılır. Annesi çok uğraşa da oğlunun izini bulamaz.

Umut Doğa, her daim yeniden doğuş umudunu yüreğinde taşır (Baydar, 2019, s. 235). Bu yönüyle geleceği yeniden inşa edecek kuşağın temsilcisidir.

Köpekli Çocuklar

Köpekli Çocuklar savaştan, açlıktan, ölümden kaçan, annelerini babalarını kaybetmiş, kimsesiz çocuklardır. Sokaklarda bulup "kendilerini korumak için sahiplendikleri başıboş köpeklerle" hayatta kalma mücadelesi verirler (Baydar, 2019: 220). Kamçı kuyruklu, hardal sarısı veya açık sarı, kara burunlu köpeklerle gezen bu çocuklar, dünyadaki yaşamın sürdürülebilmesi adına yapılan eylemlerin gizli savaşçılarıdır.

Köpekli Çocuklar, sahipsiz, yersiz yurtsuz, fakir, zavallı çocuklar gibi görünseler de aslında "bir mucizenin işaretleri", "iyileri kurtarmak için gönderilmiş elçiler"dir (Baydar, 2019, s. 221). Köpekli Çocuklar, bir masal veya efsane kahramanı gibidirler (Baydar, 2019, s. 55). Onlar, bazı insanları kurtarıp insanlığın yeni dünyasını kuracaklardır (Baydar, 2019, s. 235). Köpekli Çocuklar, "insanın iyiye doğru evrimleşeceği, yaşamın iyilerden türeyip gelişeceği umududur" (Baydar, 2019, s. 235). Tufanda zeytin dalını Nuh'a getirerek yaşamın tükenmediğini ve tufanın bittiğini

muştulayan güvercinler gibi Köpekli Çocuklar da yaşamın son bulmayacağını ve yeniden doğuşun mümkün olduğunu insanlığa müjdeler.

Özgürlüğün, iletişimin, eşitliğin, hukukun ve demokrasinin ortadan kalktığı bir atmosferde köpekler ve çocuklar, Gerçekleri Yayma Ağı mensuplarının birbirleriyle haberleşmesinde kilit noktada yer alır. Köpekli Çocuklar, doğa için mücadele eden insanların birbirleriyle iletişimde bulunmalarını sağlar. Doğal yaşamı koruma yolunda yürüyen bu çocuklardan kimse şüphelenmediği için onlar, çalışmalarını rahatlıkla yürütebilir. İnternet sürekli kesildiği ve erişim engeli konularak denetlendiği için iletişim sekteye uğrar. Köpekli Çocuklar, dünyanın çeşitli yerlerindeki doğa felaketlerin haberlerinin, su ve hava durumu hakkındaki bilgilerin, basılan bültenlerin, bildirimlerin, mektupların gönüllü postacılarıdır. Bu işlevleriyle Köpekli Çocuklar, sürdürülebilir yaşamın korunmasında önemli rol oynar. Köpeklerin ve çocukların iş birliği her canlının yaşamını idame ettirebilmek için birbirinin yardımına muhtaç olduğunun göstergesidir. Bu yaklaşım, ekoeleştiricilerin her canlının yaşam döngüsünde bir işlevi ve değeri olduğu görüşünü yansıtır.

İklim Çocukları

İklim Çocukları, küresel kuraklık başlamadan birkaç yıl önce ilk olarak Batı'da ve Kuzey ülkelerinde ortaya çıkar. Geleceklerini kurtarmak ve yaşanabilir bir dünya için pankartlarla sokaklara, meydanlara çıkıp seslerini duyurmaya çalışırlar. İnsanlığın doğal yaşam üzerindeki yıkıcı etkisini azaltmayı hedeflerler. Başlangıçta sayıları az olan bu çocukların eylemleri, iktidarlar tarafından hoş karşılanır. Ancak zamanla çocukların sayısında artış olması ve farklı ülkelerde de destekçilerinin görülmesi üzerine yöneticiler önlem alma ihtiyacı hisseder. Çocukların eylemlerine büyüklerin de katılmaya başlamasıyla baskı ve sansürleme devreye girer.

Ekolojik çöküşü durdurmak isteyen çocukların aynı gün ve saatte dünyanın farklı merkezlerinde planladıkları yürüyüşe, bombalı saldırı düzenlenir. İklim Çocukları'na yapılan bu saldırı, ABD, Polonya, Yeni Delhi ve İstanbul'da, yaşları on üç civarı olan on bir çocuğun hayatını kaybetmesiyle sonuçlanır (Baydar, 2019, s. 208). Saldırıdan sonra İklim Çocukları'nın sayısında ve faaliyetlerinde bir düşüş gözlenirse de onları tamamen baskılamak mümkün olmaz. İklim Çocukları büyür ve Gerçekleri Açıklama Ağı'na katılırlar. Doğayı koruma neferleri, dijital teknolojiyi çok iyi kullanarak haberleşmeyi sağlarlar. Böylelikle birbirinden uzakta, yüreğinde doğa sevgisi taşıyan insanların birbirleriyle iletişim kurmasıyla ekolojik çalışmalar daha kolay yürütülür.

İklim Çocukları, "Z sonrası kuşağı" denilen ve enternasyonalizmi geliştirecek, daha iyi bir gelecek kurmayı başaracak nesildir (Baydar, 2019, s. 104). İklim Çocukları romanda umudun, yaşamın devamlılığının, mücadelenin, iyiliğin temsilcisi olarak konumlanır. Köpekli Çocuklar ve İklim Çocukları bir bütünün parçası gibi birbirlerinin tamamlayıcısıdır.

Kadın

Adı zikredilmeyerek sadece Kadın diye anılır. Romanda, yazar- anlatıcının yanı sıra anlatıcı görevi üstlenir. Botanikçi ve akademisyendir. Umut Doğa adında bir oğlu vardır. Ekolojik bilince sahip bir kahramandır ve oğlunu da bu anlayışla büyütür. Kadın, tufandan sonra yayılmaya

başlayan ve adı konulamayan bir virüsün etkisiyle hastalanır. Kuşpalazına benzer belirtileri olan hastalık, Kadın'ı bitkin düşürür. Zaman zaman şiddetli baş ağrısına yakalanır. Bazen bilinci bulanıklaşır ve titreme nöbeti geçirir. Bir nörolog olan doktor arkadaşı, Kadın'ı evinde ziyaret ederek elinden geldiğince bu çaresiz hastalığın etkilerini bertaraf etmeye çalışır.

Kadın, küresel ekolojik felaketi önlemek için çeşitli aktivitelerde bulunur ancak korkunç doğal afetler önlenemez. Tufandan sağ çıkmayı başaran Kadın, yaşananların geleceğe aktarılması için IQ400X cihazıyla ses kaydı yapar. Böylelikle gelecek kuşakların bencillığe kapılarak doğayı tahrip etmelerinin önüne geçmeyi amaçlar.

Kıtmir adında bir köpek, Kadın'ın yardıma ihtiyacı olduğu anlarda onun imdadına yetişir. Kadın, izini kaybettiği oğlu Umut Doğa'dan haber getiren delikanlıya sadece çocuklara yardım eden köpeklerin neden kendisine yardım ettiğini sorar. Delikanlı, iyi bir insan olduğu için köpeklerin onu koruduğunu belirtir ve sözlerine şöyle devam eder: "Çiçeğin, böceğin, hayvanın, doğanın dostusunuz. Yıllarca iklimin, doğanın, insanın korunması için çalıştınız. İnsanı seviyorsunuz, diktatörleri, kötülerini, efendileri sevmiyorsunuz. Aç bir çocuk, yaralı bir hayvan, kırılmış bir dal, acı çeken bir canlı gördüğünüzde o acıyı yüreğinizde duyuyorsunuz" (Baydar, 2019, s. 248). Delikanlıya göre tüm felaketler son bulduğunda dünyanın kuruluşunda görev alabilecek bir insan olduğu için köpekler onun peşinden ayrılmaz. Kadın mesleği, duruşu, yaşantısı ve fikirleriyle kendini canlıları ve doğayı korumaya adanmış duyarlı ve bilinçli bir birey olarak karşımıza çıkar.

Adam

Adam'ın annesi o daha küçük bir çocukken savaş esnasında gözlerinin önünde öldürülür. Annesi ölmeden önce Adam'ı Grethe'in ayaklarının dibine bırakarak oğlunu kurtarması için ona yalvarır. Grethe, Adam'a bir anne şefkatiyle sahip çıkar. Tutkulu bir çevreci olan Grethe, onu inandığı değerlere uygun biçimde bir Kuzey ülkesinde büyütür. Grethe, uluslararası dev bir silah şirketinin çevreye verdiği ölümcül zararlar için açılan davada mağdurların avukatı olduğu sırada bir suikasta kurban gider. Adam, o günden sonra ekolojik konular üzerine daha çok eğilir. Bir savaş bölgesinde sivillere yardım ederken bacağından yaralanır. Savunmasız insanların, canlıların, doğanın derdine çare olmak uğruna canını bile feda etmeye hazırdır.

Kendini hiçbir yere ait hissetmeyen Adam çokdilli, çokkültürlü bir kimliktedir. Çeşitli dillerde "Âdem", "Edım" gibi söylenişleri de olan Adam, "ilk insan"ı temsil eder (Baydar, 2019, s. 150). O, daha küçük bir çocukken köpekler tarafından korunmaya başlanır. Bu yönüyle "köpekli adam" sınıfında yer alan Adam, geleceğin dünyasını yeniden inşa edecek iyi insanlardan biridir.

Kıtmir

Kıtmir, Kadın'a göz kulak olan ve o ne zaman zor durumda kalsa yardımına koşan köpektir. Yazar, Kıtmir vasıtasıyla Ashâb-ı Kehf'e gönderme yapar. Kadın'ın "Köpekler ve Köpek Adları Ansiklopedisi"nden Kıtmir maddesini okumasıyla, Yedi Uyuyanlar kıssası metinlerarasılık yöntemiyle romana dâhil edilir (Baydar, 2019, s. 227- 228). Ashâb-ı Kehf'in Kıtmir'i ile Köpekli Çocuklar'ın Kıtmir'i arasında sadece isim yönünden bir ortaklık söz konusu değildir. Yüklendikleri

misyon ve dış görünüşleri itibariyle her iki köpek arasında benzerlik bulunur. Söylencelere ve çeşitli mağaralarda bulunan tasvirlerle göre Kıtırmir'in rengi açık sarıdır. Köpekli Çocuklar'ın Kıtırmir dâhil olmak üzere birçok köpeğinin rengi de açık sarıdır (Baydar, 2019, s. 228). Ashâb-ı Kehf, yaşadıkları devirde putperestliği kabul etmedikleri için zulüm gören ve bu sebeple köpekleriyle birlikte sığındıkları mağarada uzun süre uyuyup sonra uyandıkları rivayet edilen ve Tevrat, Kur'an-ı Kerim gibi dinî kitaplarda zikredilen bir topluluktur. Ashâb-ı Kehf'in yaşadığı bu hadise, ölümden sonra yeniden dirilişin sembolüdür (Ersöz, 1991, s. 465) Bu açıdan yaklaşıldığında köpekler, büyük tufandan sonra dünyada yaşamın yeniden var olacağına göstergesidir.

Romanda, Kıtırmir dâhil olmak üzere, tüm köpeklerin Gerçekleri Açıklama Ağı'nın haberleşmesini sağlamak gibi bir işlevi de vardır. Oğlunun hayatta olup olmadığına dair herhangi bir bilgiye ulaşamayan Kadın'a da köpekler yardım eder. Umut Doğa, annesine köpekler vasıtasıyla haber yollar (Baydar, 2019, s. 247- 248). Köpeklerin eserinde diğer roman kahramanları kadar önemli bir fonksiyonu vardır. Bu perspektiften bakıldığında; insan dışındaki canlıların da ekosistemdeki gerekliliğinin ön plana çıkarılarak kurgulanması, *Köpekli Çocuklar Gecesi* romanının ekoleleştirel anlayışla örtüştüğü söylenebilir.

ÜTOPYALAR ÇAĞINDAN DİSTOPYALAR ÇAĞINA

Köpekli Çocuklar Gecesi romanı, ekolojik krizin odağında teknolojik, ekonomik, siyasi, toplumsal felaketlerin harmanladığı kötü bir yakın gelecek kurgusu etrafında şekillenir. Baydar, ekolojik meseleleri merkeze alan distopik bir roman yazmasının sebebini şu şekilde açıklar:

"Günümüzde, dünya ölçüsünde kendini dayatan en önemli soruna duyarsız kalmam mümkün değildi. Göz göre göre yaklaşan iklim/çevre felaketi karşısında, insanlığın ve doğal yaşamın ölüm kalım eşliğinde olduğu bu tarihsel kesitte, içimden gelen çılgınlığı paylaşmak istedim.

Neden distopya? Çünkü böyle bir dönemde ütopyalar kuracak halimiz kalmadı. İnsanlığın geleceği hiç de parlak görünmüyor. Bilim insanları, çevre aktivistleri yıllardır feryad ediyor, uyarıyorlar. Edebiyatın da bu konuda söyleyecek bir sözü olmalı diye düşündüm." (Çuhadar, 2019).

Romanın şahıs kadrosunda yer alan Kadın ve Adam'ın ütopya ve distopya kavramları üzerindeki düşüncelerine yer verilir.

Kadın, tüm yaşananları geleceğe aktarma amacıyla yaptığı ses kaydında, semavi ve dünyevi ütopyaların "peşlerinden insanlığın gelecek umudunu da sürükleyerek" çöktüğünü söyler (Baydar, 2019, s. 171). Adam ise her çağda savaşlar kötülükler, acılar, zulümler, göçler, soykırımlar, büyük yıkımlar, felaketler baş gösterdiğini belirtir. Ama hep savaşız, zulümsüz, sömürsüz bir dünya umudu ve büyük ütopyaya inanarak

kendini bu uğurda feda edenlerin de var olduğunu vurgular. Fakat bu kişilerin neticede hep yenildiğini dile getirir. (Baydar, 2019, s. 152). Buna rağmen insanoğlu hiçbir zaman yenilgiyi kabul etmez ve düştüğü noktadan ayağa kalkıp mücadeleye devam eder.

Adam, ütopyanın gerçekleşmesinin mümkün olmadığını düşünür. Ona göre, ütopya insanın acılarını azaltmak ve bastırmak için bir "afyon" görevi görür (Baydar, 2019, s. 153). Fakat yine de ütopyalara inanmaya devam eder. Adam, Kadın'a göre daha iyimser bir gelecek algısına sahiptir. Baydar, Adam ve Kadın'ın gelecek algısındaki farklılığı şöyle açıklar: "Kadınlar erkeklere göre daha gerçekçidirler zaten, ayaklarını toprağa daha sıkı basarlar, çünkü hayat veren ve hayatı koruyan kadın doğasıdır." (Çuhadar, 2019). Kadın'ın Adam'a göre gelecekle ilgili daha temkinli ve karamsar bir özellik göstermesi, rahminde can taşıyabilmesi ve bu sebeple daha korumacı bir yapıya haiz olmasından kaynaklanır.

Büyük kuraklığın hızla yayıldığı günlerde Namibya'da "Ekolojik Distopyalar Çağı" konferansı düzenlenir. Bu konferansa katılan Kadın ve Adam yeniden bir araya gelir. Kadının "Eskiden ütopya yazılırdı; daha iyi bir dünya, daha mutlu toplumlar hayal edilirdi. Romancılar artık ütopya değil distopya yazıyorlar." şeklindeki sözlerine Adam itiraz eder (Baydar, 2019, s. 175). Geçen yüzyılda da "1984, Cesur Yeni Dünya, Fahrenheit 451" gibi distopyaların yazıldığını, son yıllarda ise ekolojik distopyalar çoğaldığı için ütopyanın yazılmadığını vurgular ve sözlerine şöyle devam eder: "Ütopya daha iyi bir yer, daha iyi bir yaşam demektir; insanın umudunu tüketen o kadar kötü zamanlarda yaşıyoruz ki ütopya hayal edilemiyor. Ama şöyle de düşünebiliriz: Bugünün distopyası yarının ütopyası olabilir." (Baydar, 2019, s. 175). Adam'ın bu cümleleri yüreğinde geleceğe dair küçük de olsa bir umut taşıdığının göstergesidir. Adam'ın bu sözleri üzerine kafa yoran Kadın, çölleşmenin milyonlarca yıl önce felaket olarak algılanmasına rağmen günümüzde çölde farklı yaşam biçimlerinin varlığının sürdürülmesini çölün, insanlara ve çöl hayvanlara yaşam alanı olması oluşturmasını kastettiğini düşünür (Baydar, 2019: 176). Adam, geçmiş çağlarda olduğu gibi, zamanla biyolojik "zincire yeni halkalar" ekleneceğine, "yeni türler, yeni insanlar" doğacağına inanır (Baydar, 2019, s. 178). Ekolojik tahribatın yarattığı etkiler altında hayatta kalma mücadelesi verirken geleceğe dair küçük de olsa bir umudun söz konusu olabileceğini bu şekilde ifade eder. Köpekli Çocuklar ve İklim Çocukları sayesinde karanlık günler geride bırakılıp aydınlık günlere kavuşulacaktır (Baydar, 2019, s. 179). Böylelikle yazar, sadece olay örgüsü ekseninde distopik bir roman kurgulamaz aynı zamanda roman kişileri vasıtasıyla ütopya ve distopya kavramlarını irdeler.

Dünyadaki yaşam, önce büyük bir kuraklık sonra da tufanla boğuşur. Bitkiler yok olmaya yüz tutmaya başladığı için yaşamın devamlılığına ilişkin ümitler tükenir. Tüm bunlara rağmen Kadın ve Adam'ın sığındığı kulübenin kapısının önündeki taşların arasında minicik bir papatya baş verir (Baydar, 2019, s. 234). Zorluklara direnenek yeşeren bu küçük papatya yeniden doğuş mucizesinin işareti gibidir. Baydar'a göre bu papatya, "doğanın güzelliklerine, aşkın ve umudun gücüne, daha iyi, daha yaşanabilir bir dünya için yılmadan mücadele eden gençler" in "ayakta kalmamızı sağlayan umudun" sembolüdür (Çuhadar, 2019). Romanın kurgusu, kötümser bir havada seyretse de içinde umudun tohumunu barındıran bir şekilde sona erer.

SONUÇ

İnsanın doğaya karşı yıkıcı hükmedişinin yarattığı sonuçlar, tüm canlıları etkileyerek ekolojik krize neden olur. Ekolojisti kuramı, ekolojik sorunların edebî eserler vasıtasıyla incelenmesine imkân sağlar. Toplumı yönlendirme gücüne sahip olan edebiyat sayesinde doğanın koruma altına alınması hedeflenir. Edebî eserlerden yola çıkılarak insanların ekolojik krizin büyüklüğünün farkına varmaları amaçlanır. İşlevsel bir okuma alanı oluşturan ekolojisti ile sürdürülebilir çevre anlayışını yaygınlaştırmaya yönelik adım atılır. Doğal yaşamın korunabilmesi ve ekolojik sistemdeki işleyiş düzenin bozulmaması için kurgu yoluyla mücadele edilir.

Oya Baydar'ın *Köpekli Çocuklar Gecesi* adlı eseri, ekolojik distopya roman kategorisindedir. Yazar, Nuh Tufanı'ndan, Ashâb-ı Kehf'ten, dünyanın çeşitli bölgelerindeki güncel ve gerçek doğa felaket haberlerinden beslenerek kurguladığı kötümser gelecekle okurun kaygılarını gün yüzüne çıkartıp halihazırdaki ekolojik krize dikkat çeker. Doğayı korumaya yönelik önlemler alınmadığı takdirde, gelecekte yaşanabilecekleri gözler önüne serer.

Baydar, romanında insanın doğa ve çevreyle olan ilişkisini ön plana alıp ekolojik meseleleri eserinin bünyesine dâhil eder. Yazar, "insanın doğadaki tek ve en değerli varlık olduğu" fikrine karşı çıkar. Doğayla insan ilişkisine sadece insan merkezli yaklaşmaz. İnsan dışındaki varlıklar da karakter olarak kurguya dâhil edilir. Aydınlık geleceği inşası, hayvanlar ve insanların ortak çalışmasıyla kurulabilecektir. *Köpekli Çocuklar Gecesi* adlı roman, kurgusal ve dilsel açıdan incelendiğinde yazarın, insanoğlunu evrendeki varlıkların merkezine yerleştirmedeği görülür. Yazarın, bütün canlıların yaşama hakkının insanla eşit olduğunu ve insanın diğer canlılardan üstün olmadığı görüşünü savunduğu anlaşılır.

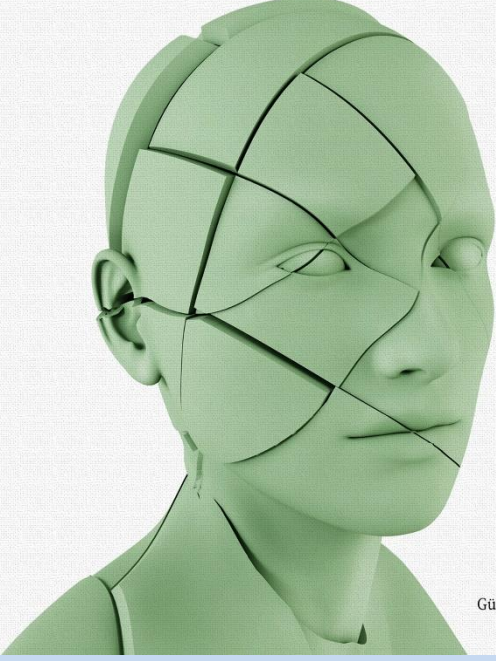
Oya Baydar'ın *Köpekli Çocuklar Gecesi* adlı eseri, çevre duyarlılığına sahip doğa sevgisi izlekli bir romandır.

KAYNAKÇA

- Apaydın, Neşe (2020). Korona Günlerinden "Köpekli Geceler Gecesi"ne Doğru Mu? *Son Baskı*.
<https://www.sonbaski.com/neseapaydin/korona-gunlerinden-kopekli-cocuklar-gecesine-dogru-mu/> (Erişim: 09. 04. 2020).
- Baydar, Oya (2019). *Köpekli Çocuklar Gecesi*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Bezel, Nail (1984). *Yeryüzü Cennetleri Kurmak*. İstanbul: Say Yayınları.
- Çuhadar, Bahar (2019). "Böyle bir dönemde ütopyalar kuracak halimiz kalmadı...". *Hürriyet Kitap-Sanat*.
<http://www.hurriyet.com.tr/kitap-sanat/boyle-bir-donemde-utopyalar-kuracak-halimiz-kalmadi-41334137> (Erişim: 13.01.2020).
- Ersöz, İsmail (1991). Ashâb-ı Kehf' maddesi. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 3. İstanbul. s. 465-467.
- Glotfelty, Cheryl (2017). "Çevre Krizi Çağında Edebi Çalışmalar". Ümran Kılınç (Çev.). *Şarkî Edebiyat Dergisi- Ekoeleştirici Özel Sayısı- 2*: 34-43.
- Harman, Ömer Faruk (2017). Nûh maddesi. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 33. İstanbul. s. 224- 227.
- Keleş, Ruşen – Hamamcı, Can (1993). *Çevrebilim*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kumar, Krishan (2006). *Modern Zamanlarda Ütopya ve Karşı Ütopya*. Ali Galip (Çev.). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Oppermann, Serpil (2012). *Ekoeleştirici Çevre ve Edebiyat*. Ankara: Phoenix Yayınları.
- Özdağ, Ufuk (2017). *Edebiyat ve Toprak Etiği*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Sarcey, Michéle Riot vd. (2003). *Ütopyalar Sözlüğü*. Turhan Ilgaz (Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Toska, Sezgin (2017). *Ekokurgu Ekolojik Sorunların Çözüm Yolu Olarak Edebiyat*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Uyduranoğlu, Ayşe (2019). 'İklim çocukları şimdiden çok önemli iş başardı'. *Yeşil Gazete*.
<https://yesilgazete.org/blog/2019/09/28/iklim-cocuklari-simdiden-cok-onemli-is-basardi-ayse-uyduranoğlu/> (Erişim: 13.01.2020).
- Wallece, Molly (2017). "Tuhaf Bir Ekoloji: Doğasını Bozduğumuz Bir Doğanın Doğası". *Doğu Batı Düşünce Dergisi*. 83: 181-199.

TÜRK BİLİMKURGU EDEBİYATI VE ARKETİPLER

DR. VELİ UĞUR

Günce Yayınları

Oktay Yivli

Öykü Nasıl Okunur

modern öykü ve yöntem

Günce Yayınları

MAKSUT YİĞİTBAŞ

Edebiyatın Ebemkuşağı

Halit Ziya Hikâyeciliğinde

Renklerin Dili

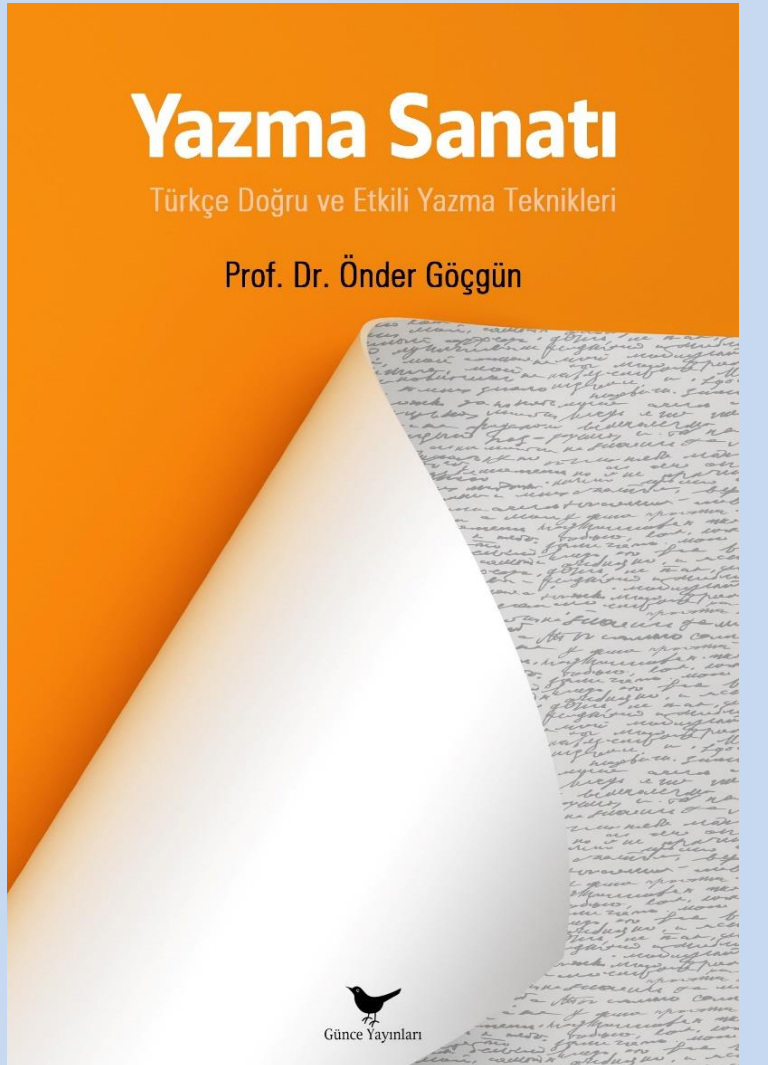

Günce Yayınları

Yazma Sanatı

Türkçe Doğru ve Etkili Yazma Teknikleri

Prof. Dr. Önder Göçgün

Günce Yayınları